

Perspresentatie Inkomensraming land- en tuinbouw 2022

19 december 2022

Wageningen Economic Research & Centraal Bureau voor de Statistiek

Programma Plenaire sessie 13.00 uur

Welkom

Olaf Hietbrink – Wageningen Economic Research

Recente ontwikkelingen: Context bij inkomensraming 2022

Roel Jongeneel – Wageningen Economic Research

Inkomensontwikkeling 2022 per sector Liquiditeitspositie: spreiding

Harold van der Meulen – Wageningen Economic Research

Macro economische ontwikkelingen 2022

Cor Pierik – CBS

Vragen algemeen

Uitdagingen komende jaar

Sectordeskundigen - Wageningen Economic Research

Vragen en verdieping met sectordeskundigen vanaf 14.00 uur

Welkom bij Inkomensraming 2022

Olaf Hietbrink – Wageningen Economic Research

Wageningen Economic Research

socio-economisch onderzoek WUR

Het instituut binnen Wageningen University & Research voor socio-economisch onderzoek in de agrosector met >320 experts;

**Kennis en data
bedrijven en
sectoren**

**Inzicht
maatschappelijke
ontwikkelingen en
beleid**

**Inzicht
perspectieven,
effecten en
ontwikkelingen**

**Volgen, verklaren en ontwikkelen oplossingsrichtingen voor de toekomst
Monitoren van inkomensontwikkeling en plaatsen in context essentieel!**

Context bij Inkomensraming 2022

Roel Jongeneel – Wageningen Economic Research

Inleiding

Meer dan anders is er sprake van onzekerheden die de boeren in hun inkomensvorming en bedrijfsvoering raakt of gaat raken

**Geo-politieke
spanningen**
(Oekraïne-oorlog,
handelsstromen)

**Energiemarkten
en energietransitie**

Beleidsonzekerheid

Geopolitiek – Oekraïne oorlog

Directe effecten (voor NL, EU)

- Import biologische producten (tarwe, mais)
- Import zonnebloemolie
- Prijzen energie en kunstmest

Indirecte effecten (voor MENA-landen, wereld)

- Voedselzekerheid (honger neemt weer toe!)
- Beschikbaarheid van inputs (kunstmest, pesticiden) en impact op productiviteit/voedselproductie

De rol van strategische overwegingen in handel en handelsrelaties neemt toe en kan tot toekomstige aanpassingen leiden

Een beknopte analyse van de gevolgen van de oorlog in Oekraïne voor de voedselzekerheid

Petra Berkhout, Ron Bergvoorn, Sander van Berlijn

 WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

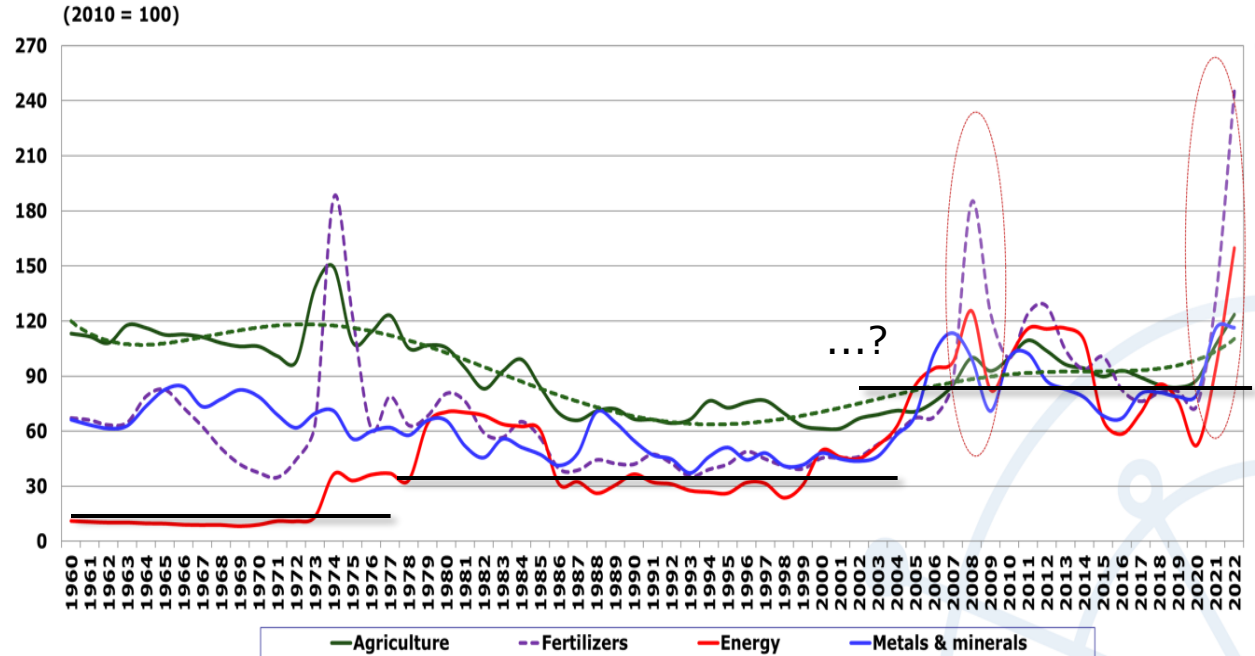

Energie

Energieprijzen
lijken op een hoger
niveau/plateau te
komen

Hebben invloed op
kunstmestprijzen
(gas) en andere inputs
(diesel, pesticiden)

Energietransitie gaat
nog jaren nemen

Source: World Bank.

Note: Dotted green line is best-fit agricultural price trend. 2022 is based on change of first 10 months of 2022 w.r.t. 2021.

Landbouwmarkten (Outlook)

- Neemt de effecten van Ukraine oorlog en Energieprijsstijgingen mee
- Neemt ook macro economie mee: oplopende inflatie van invloed op voedselprijzen en negatieve impact op vraag
- De euro blijft zwakker tov de dollar: maakt EU exporten competitiever en ondersteunt de vraag (export), maar maakt importen (veevoer) duurder
- Productiviteitsontwikkeling lijkt in de EU in een nieuwe fase te zijn beland (afname groei/stagnatie bij gewassen; nog groei bij zuivel, maar daar veestapelbeperkingen)
- van ziekten (bijv ASF) en snel herstel in China met mogelijk prijsdruk op middellange termijn

Beleidsonzekerheid

Stikstofproblematiek, met verbreding naar klimaat, water, biodiversiteit, bodem

Keuze voor integrale gebiedsgerichte aanpak (NPLG)

Rapport Remkes: lokaal maatwerk met oog voor verdienmodel

Minister Piet Adema

“We staan als samenleving voor de opgave om de natuur te herstellen, de waterkwaliteit te verbeteren en de klimaatopgave te halen. Een opgave voor alle sectoren en ook voor de landbouwsector. Van iedereen is een bijdrage nodig. In het Landbouwakkoord maak ik samen met boeren afspraken over hoe de landbouw er in de toekomst uitziet, hoe we de opgaven invullen en de ondersteuning die hiervoor nodig is. Van alle partijen om de boer heen, zoals voerleveranciers, voedselverwerkers, de retail en banken, verwacht ik een niet vrijblijvende bijdrage om ervoor te zorgen dat boeren in staat zijn te verduurzamen en zwarte cijfers te kunnen schrijven.”

23 november 2021 | Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Landbouwakkoord

Landbouw voor de toekomst (perspectief, rol ketens)

Hoe realiseren van opgaven?

De missie van Wageningen

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Actuele ontwikkeling resultaten en inkomens in land- en tuinbouw 2022

19 december 2022

Harold van der Meulen – Wageningen Economic Research

Inkomensontwikkeling 2022 (r): wisselend beeld

Bedrijfstype		Opbrengsten		Kosten	
Melkveehouderij	↑	prijzen	↑	voerkosten	↑
Varkenshouderij	↓	prijzen	↑	voerkosten	↑
Pluimveehouderij	↑ ↓	prijzen	↑	voerkosten	↑
Akkerbouw	↑	prijzen	↑	div. middelen	↑
Glastuinbouw	↑ ↓	prijzen volume	↑ ↓	energiekosten	↑

Gehanteerde inkomensbegrippen

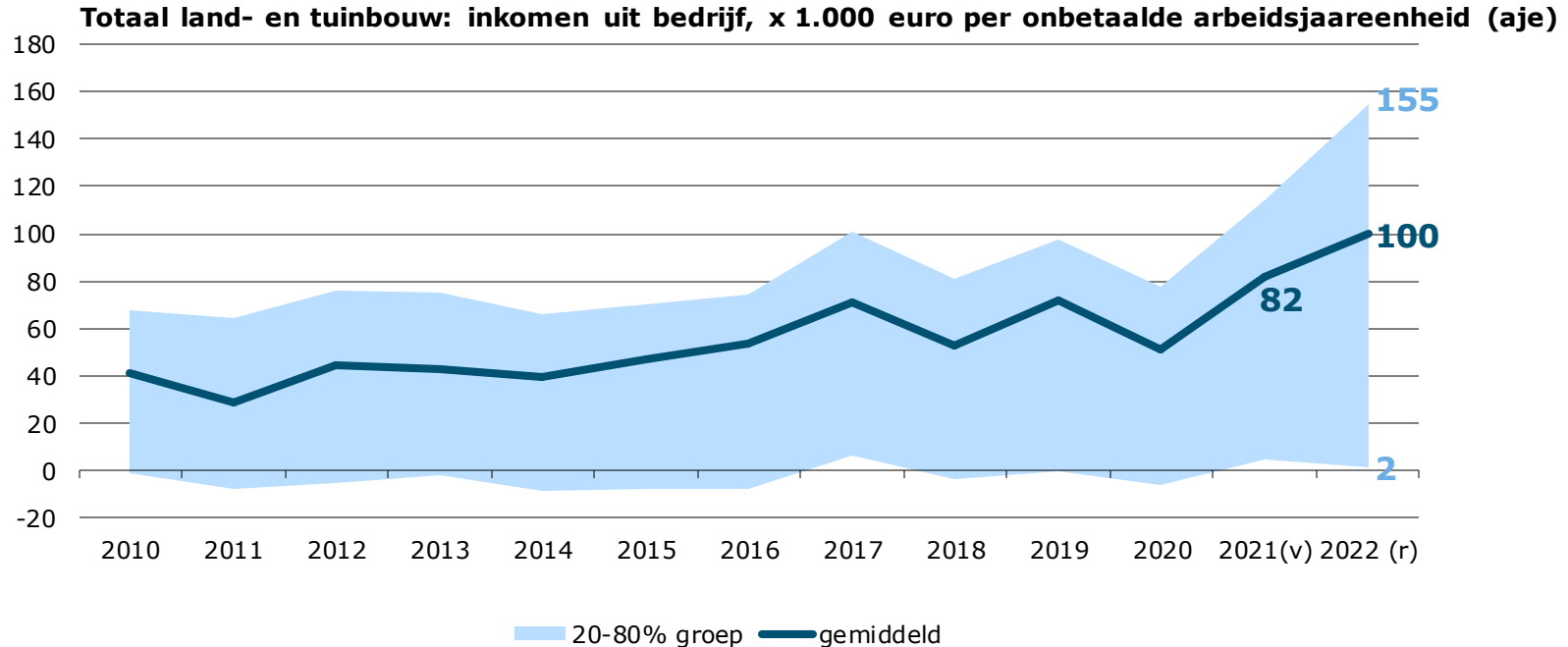
Inkomen uit bedrijf per onbetaalde arbeidsjaareenheid (aje)

- Winst uit onderneming (bruto) = opbrengsten – betaalde kosten en afschrijvingen
- Agrarische ondernemers en hun gezinsleden verrichten meeste arbeid zelf, maar krijgen geen salaris
- Een arbeidskracht die in een jaar meer dan 2.000 uur werkt = 1 aje
- Inkomen per bedrijf met elkaar te vergelijken

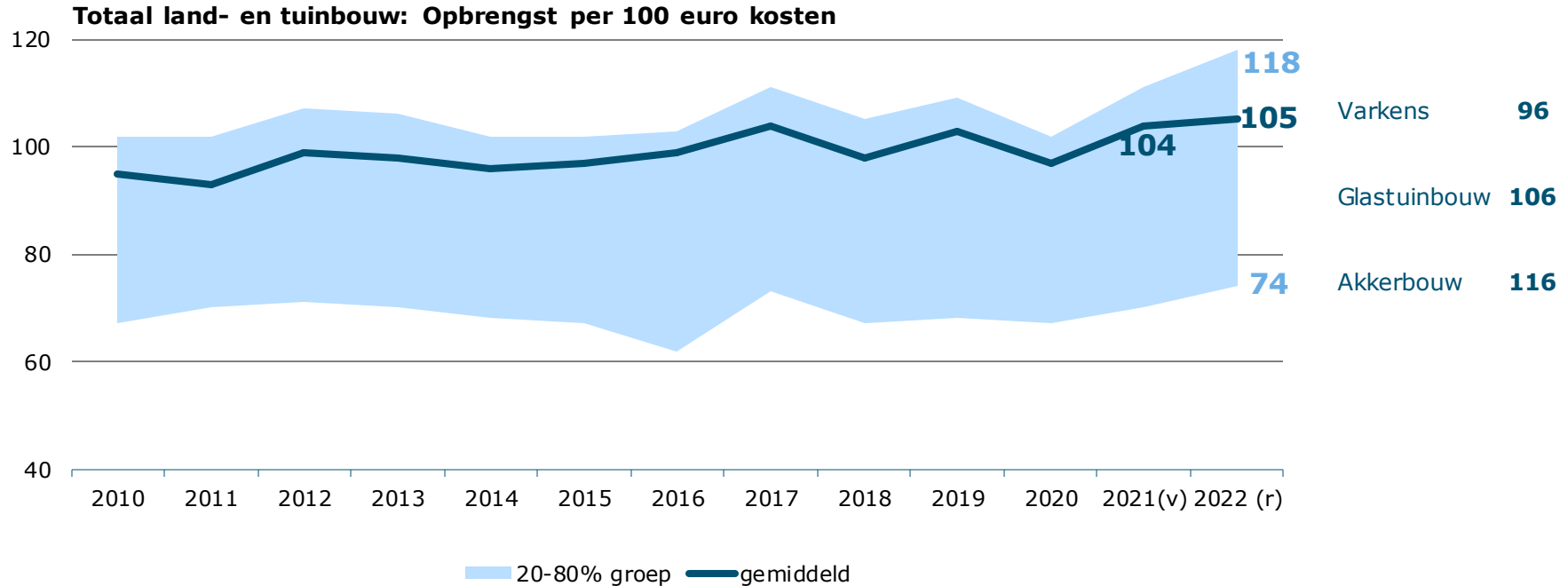
Rentabiliteit: opbrengsten-kostenverhouding

- Totaal van de opbrengsten per 100 euro kosten
- Betaalde en berekende kosten (inzet van onbetaalde arbeid en eigen vermogen)
- Gelijk aan 100, dan sprake van een marktconforme beloning voor inzet eigen arbeid (ongeveer 29 euro per uur) en kapitaal

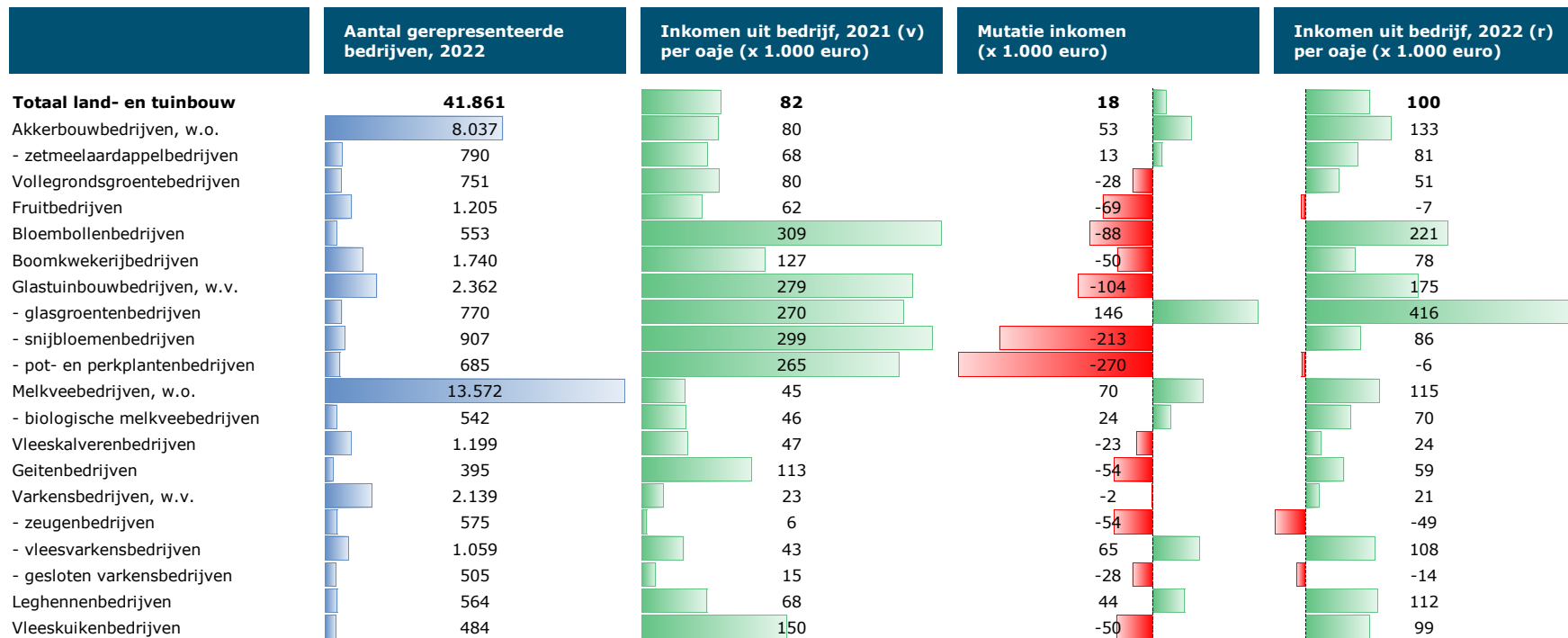
Gemiddeld inkomen stijgt, spreiding groot

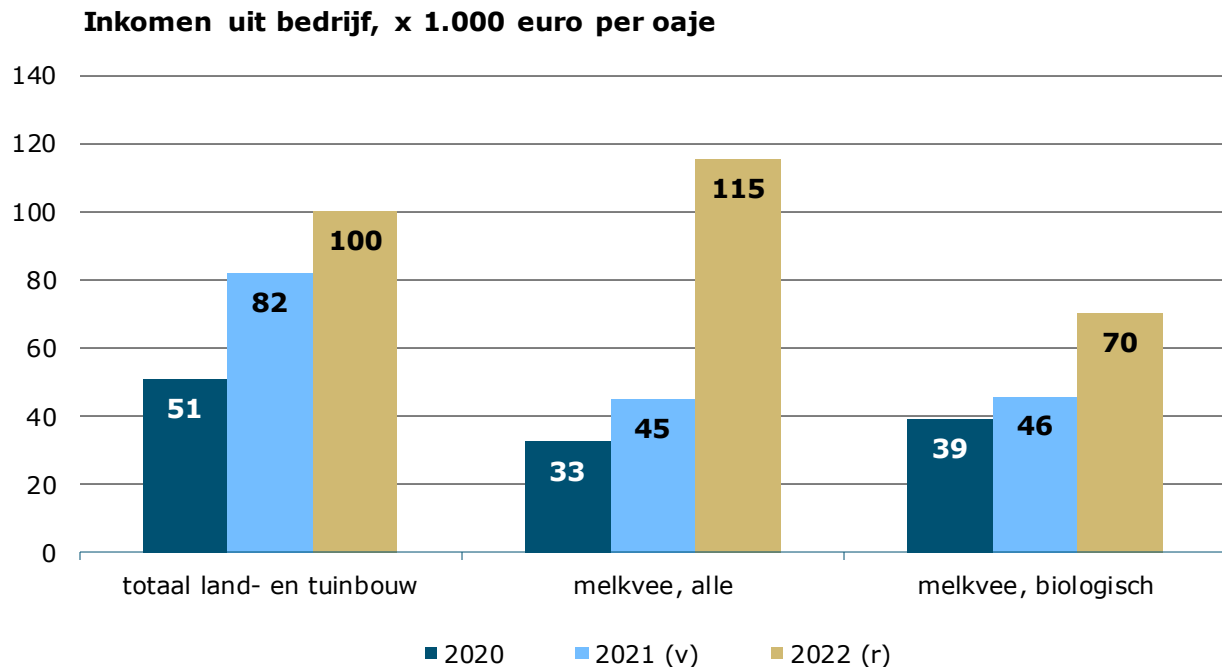
Rentabiliteit opnieuw boven de 100%

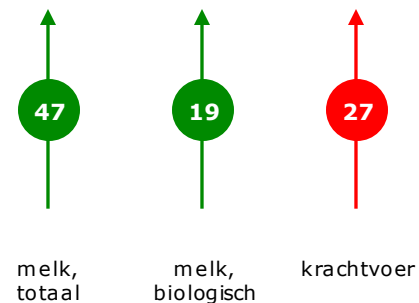
Inkomensontwikkeling in vogelvlucht 2021-2022

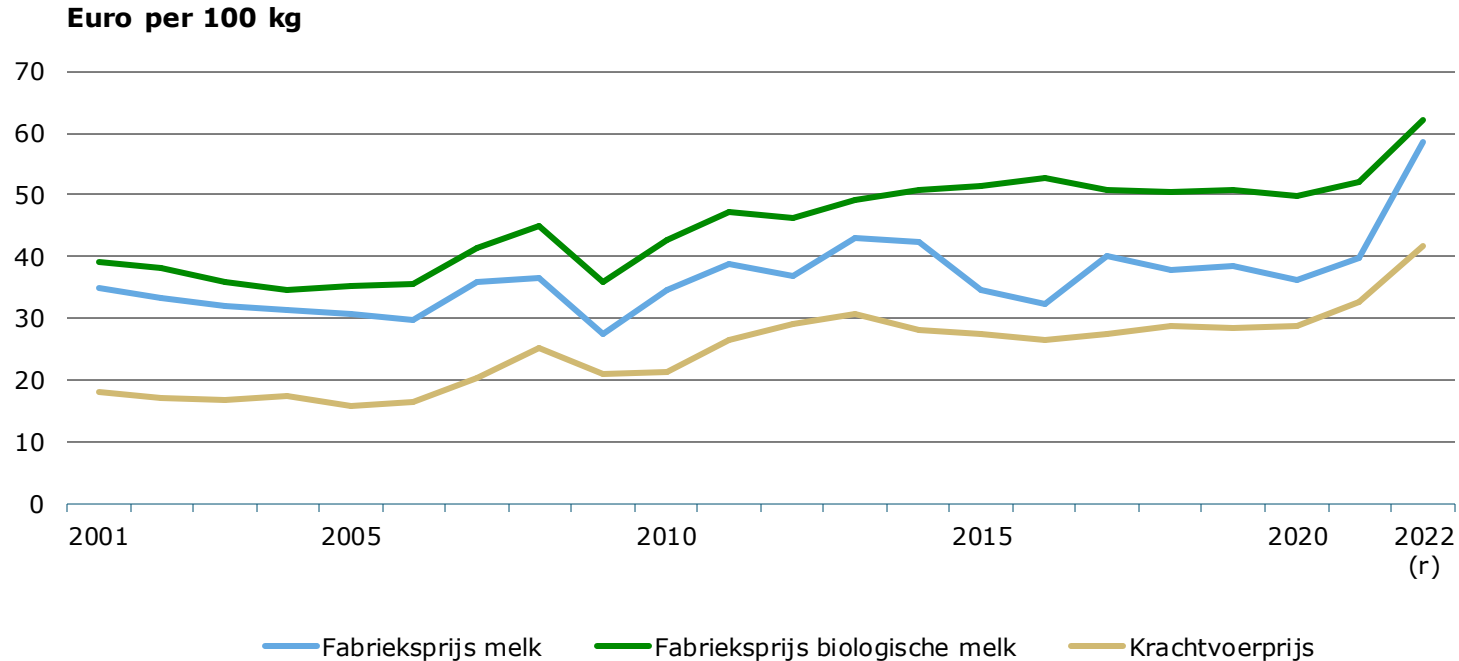
Inkomens melkveehouderij naar recordhoogte

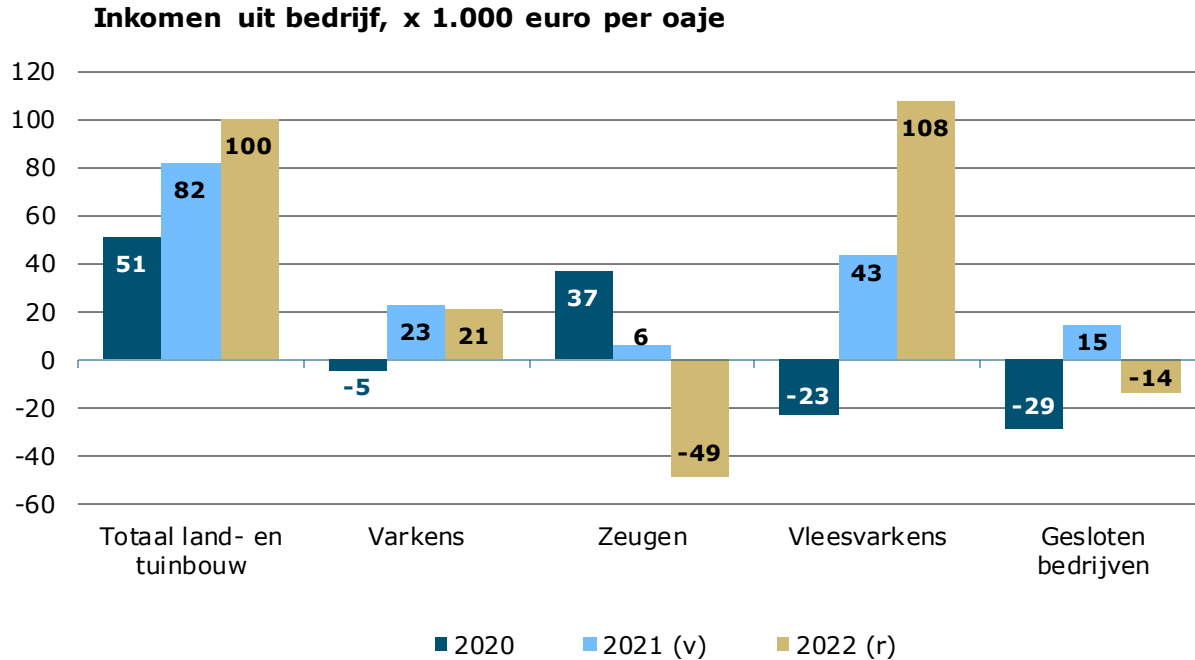
Prijswontwikkeling
tussen 2021 en 2022 (%)

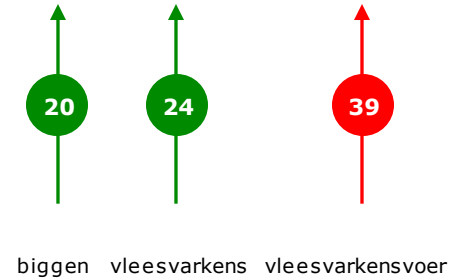
Ontwikkeling melk- en voerprijs 2001-2022

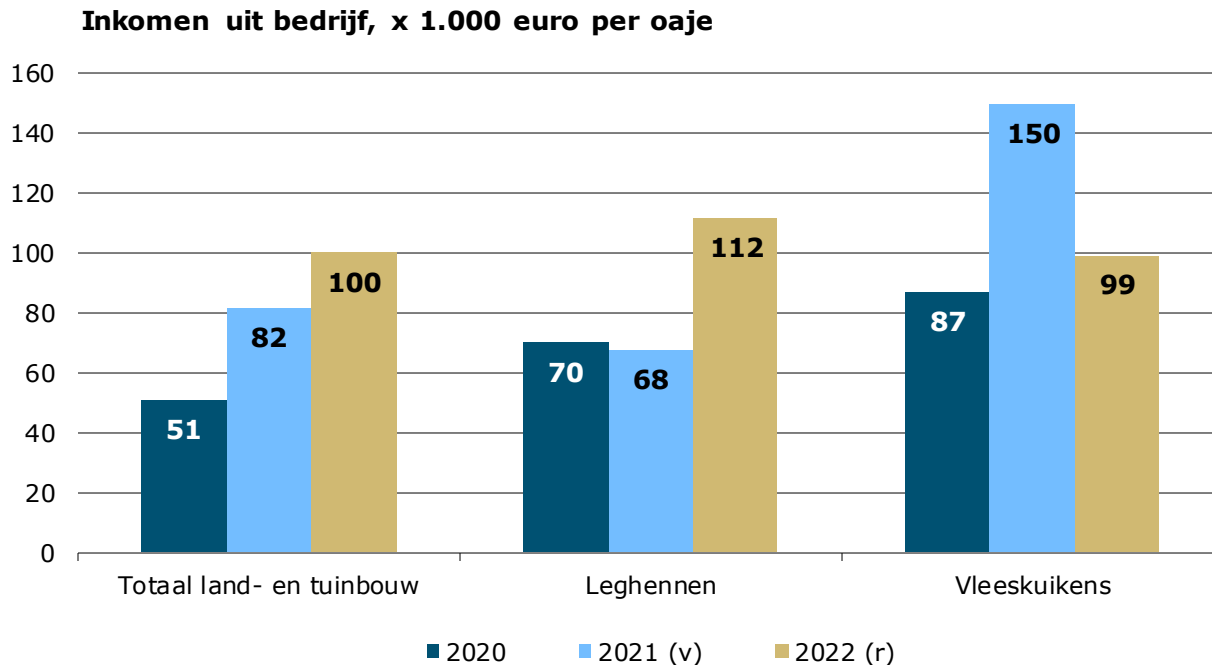
Inkomens varkenshouderij onder druk

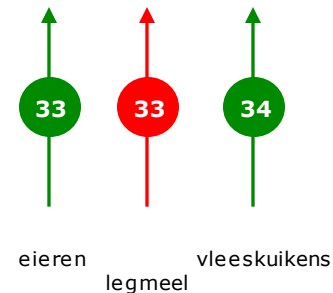
Prijswontwikkeling
tussen 2021 en 2022 (%)

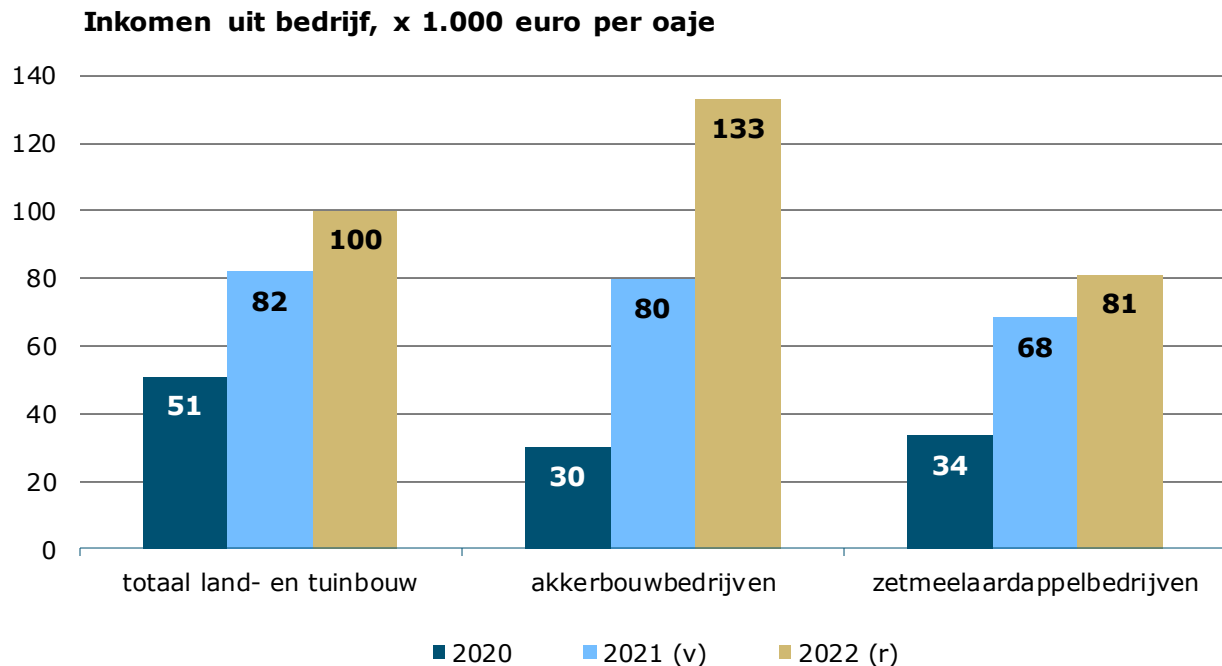
Inkomens pluimveehouderij wisselend beeld

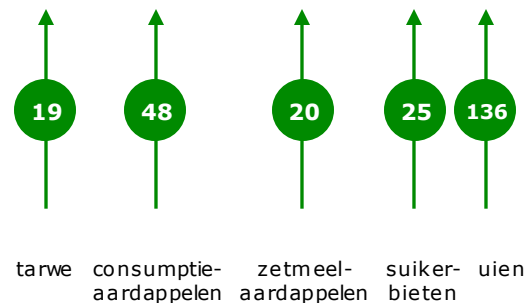
Prijswontwikkeling
tussen 2021 en 2022 (%)

Inkomens akkerbouw verder gestegen

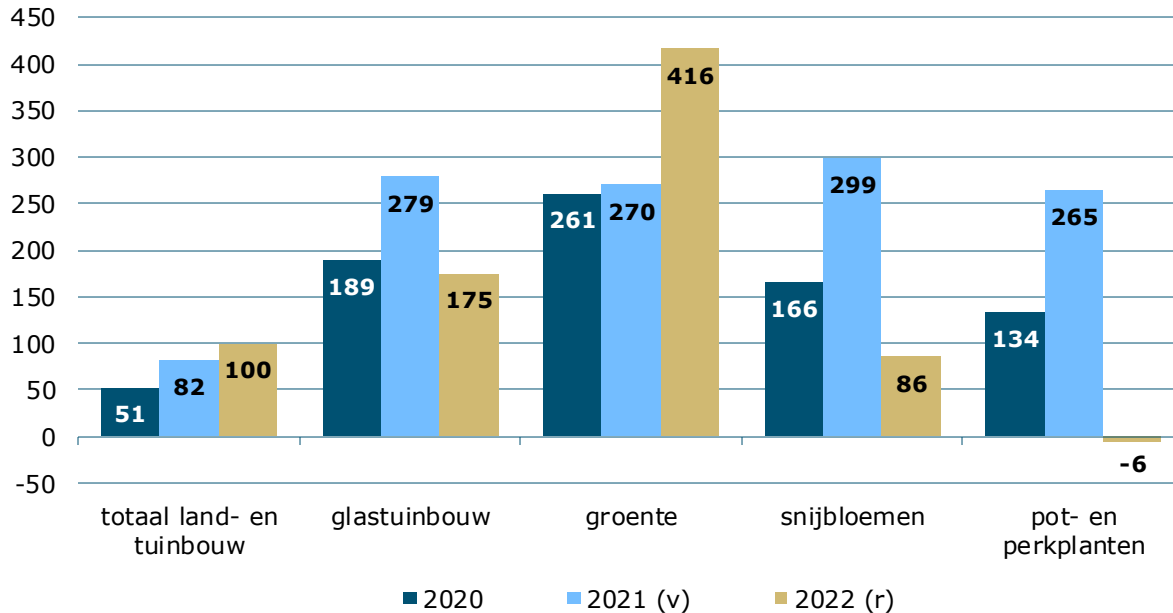

Prijswontwikkeling
tussen 2021 en 2022 (%)

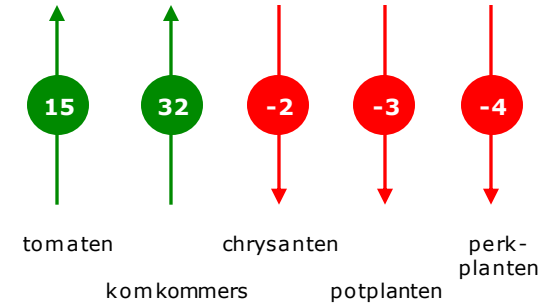

Inkomens glastuinbouw gedaald

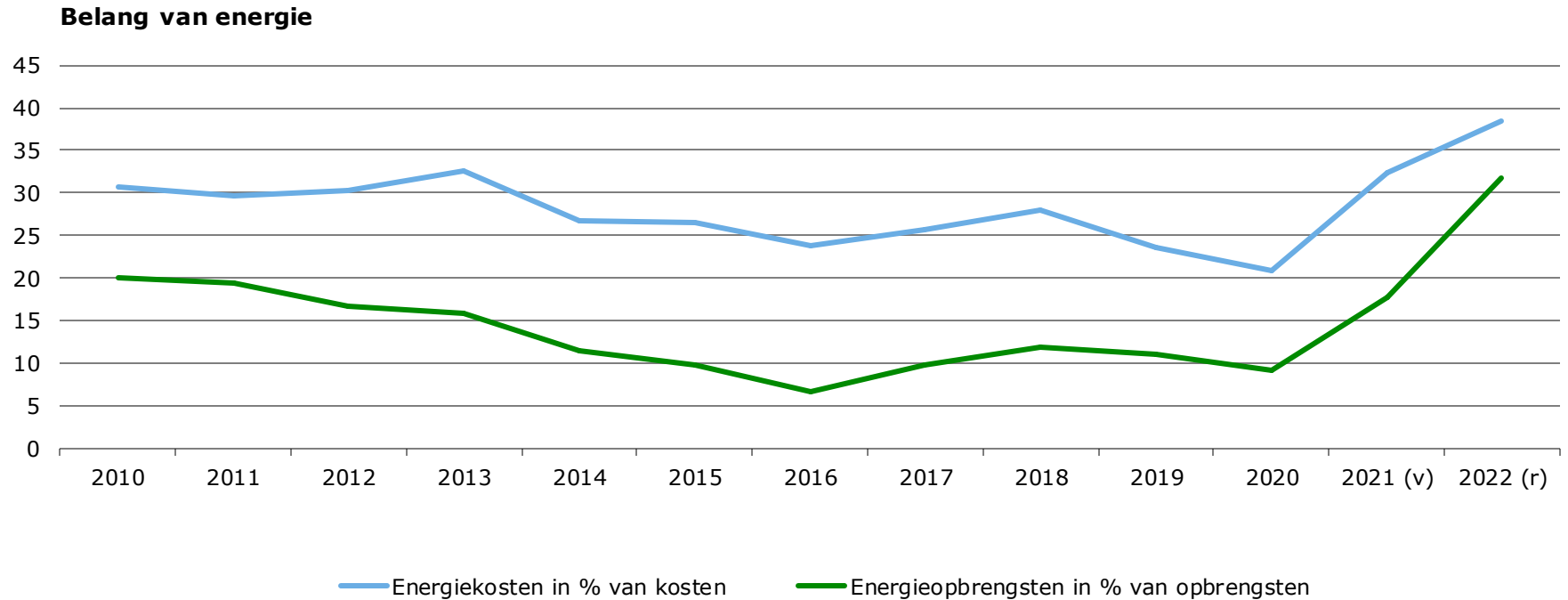
Inkomen uit bedrijf, x 1.000 euro per oaje

Prijswontwikkeling tussen 2021 en 2022 (%)

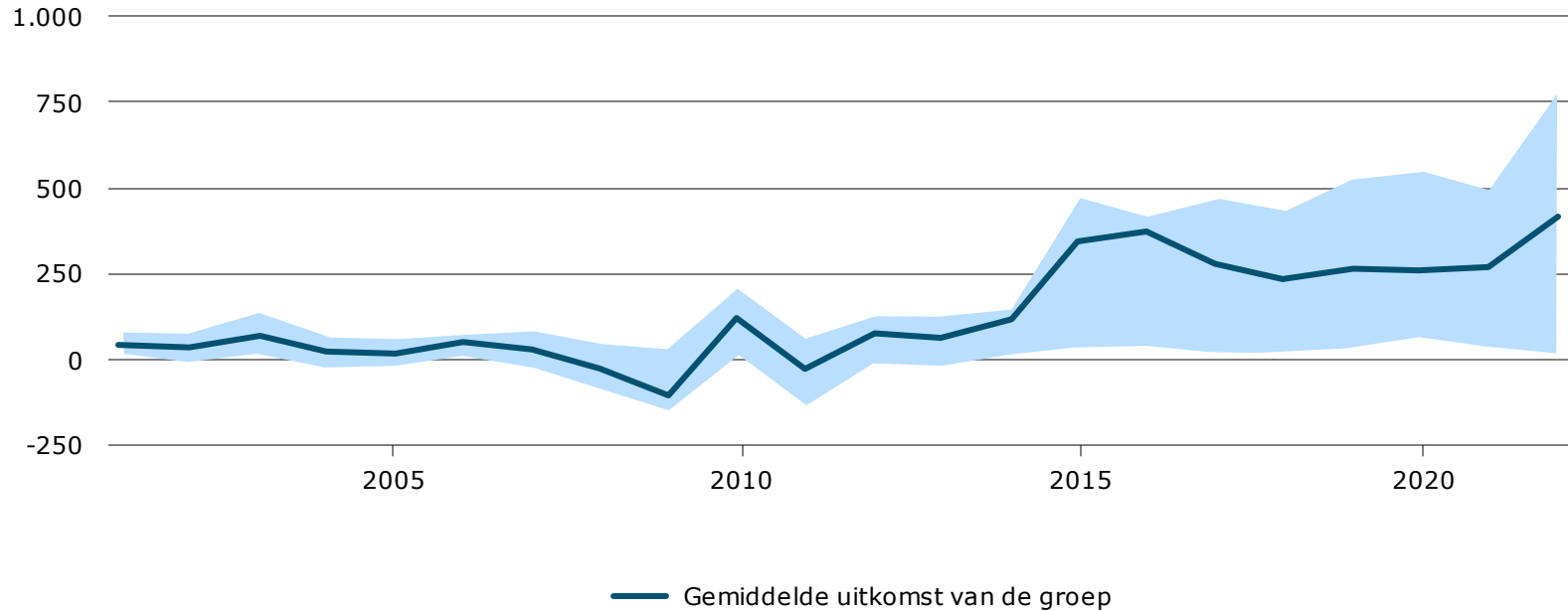

Energiekosten en opbrengsten glasgroenteteelt

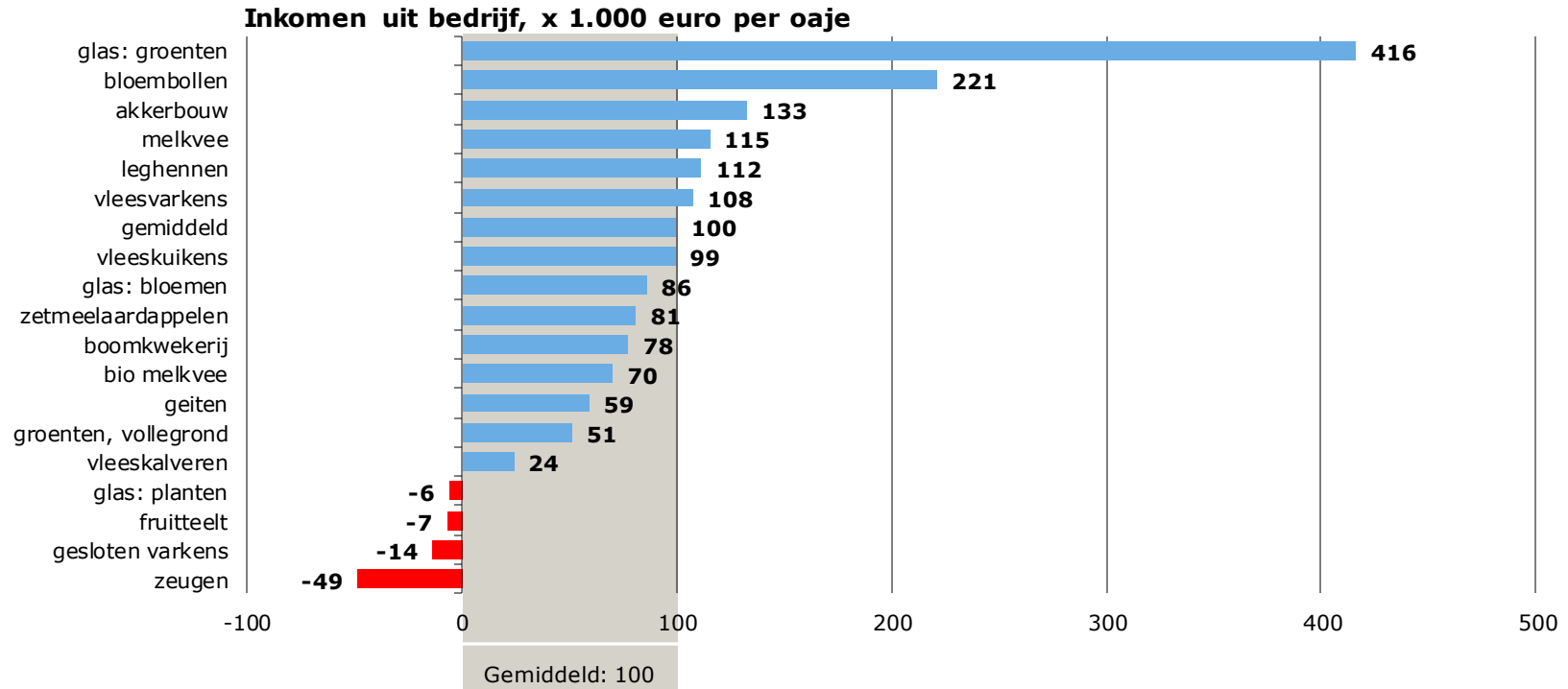

Glasgroente: grote spreiding inkomen 2022 (r)

Ontwikkeling en spreiding van inkomen uit bedrijf per onbetaalde aje, x 1000

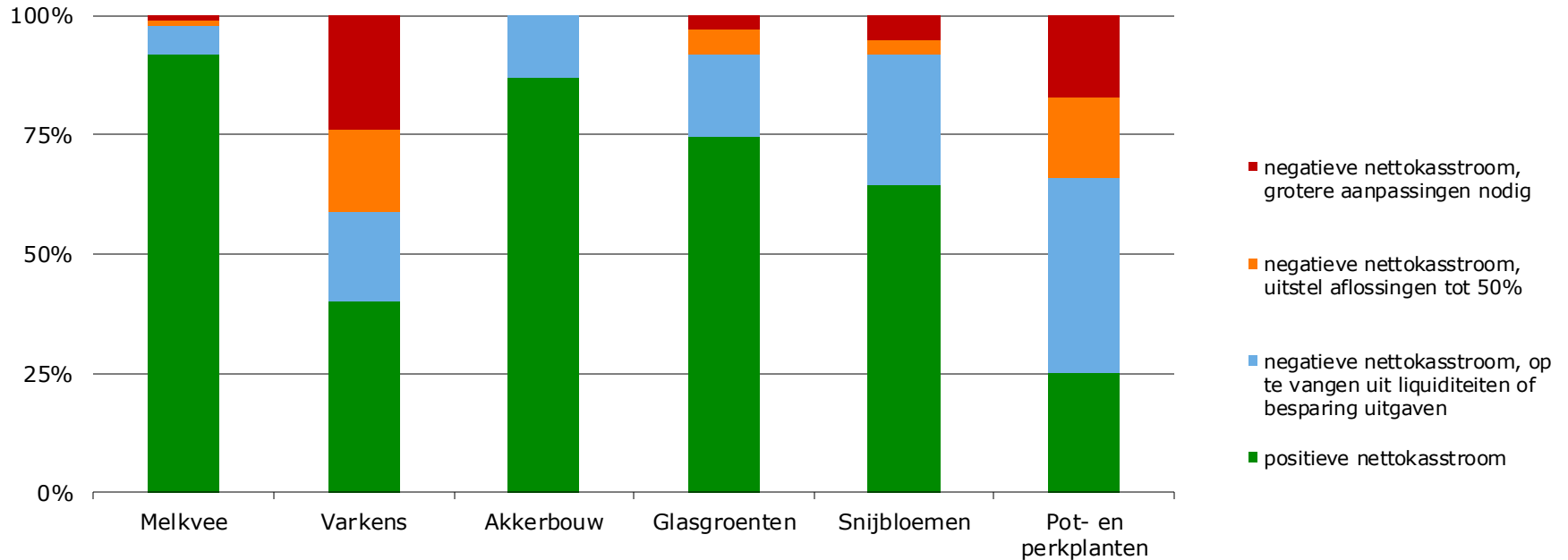
Resumerend: Inkomens in 2022 (raming)

Liquiditeiten: definitie

- Resultaten op basis van ontvangsten en uitgaven
- Verdeling van bedrijven in groepen:
 - Positieve netto kasstroom
 - Negatieve netto kasstroom, waarvan
 - Op te vangen uit eigen middelen (en enige besparing op uitgaven)
 - Op te vangen door lagere aflossingen (tot 50%)
 - Grotere aanpassingen nodig.

Verdeling bedrijven naar liquiditeitspositie 2022 (r)

Sectorrekening

- Economic Accounts for Agriculture (Eurostat, CBS)
- Raming 2022
- Geaggregeerde gegevens
- Andere uitgangspunten dan Informatienet
 - Populatie (productie versus bedrijven)
 - Rekenschema (kalenderjaar versus oogstjaar)

Sectorrekening: hoger inkomen bij verslechterde ruilvoet

x miljoen euro	2021 (v)	2022 (r)	Mutatie (euro)	Mutatie (%)
Bruto productiewaarde	30.614	36.235	+ 5.621	+18,4
- Kosten goederen en diensten	19.631	24.364	+4.733	+24,1
= Bruto toegevoegde waarde	10.984	11.871	+887	+8,1
- Afschrijvingen	4.620	4.853	+233	+5,1
= Netto toegevoegde waarde	6.364	7.018	+654	+10,3
+ Saldo subsidies en heffingen	1.256	756	-500	-39,8
= Factorinkomen (inkomsten v.d. landbouw)	7.620	7.774	+154	+2,0
- Betaalde factorkosten	4.607	4.616	+9	+0
= Resterend inkomen	3.013	3.156	+143	+4,8

Aanvullende informatie

- Proces van publiceren
 - www.agrimatie.nl (ma 19 december 15.00 uur online)
- Ook beschikbaar op
 - www.staatvanlandbouwnatuureenvoedsel.nl

Dank voor uw aandacht

Vragen:

Harold.vandermeulen@wur.nl

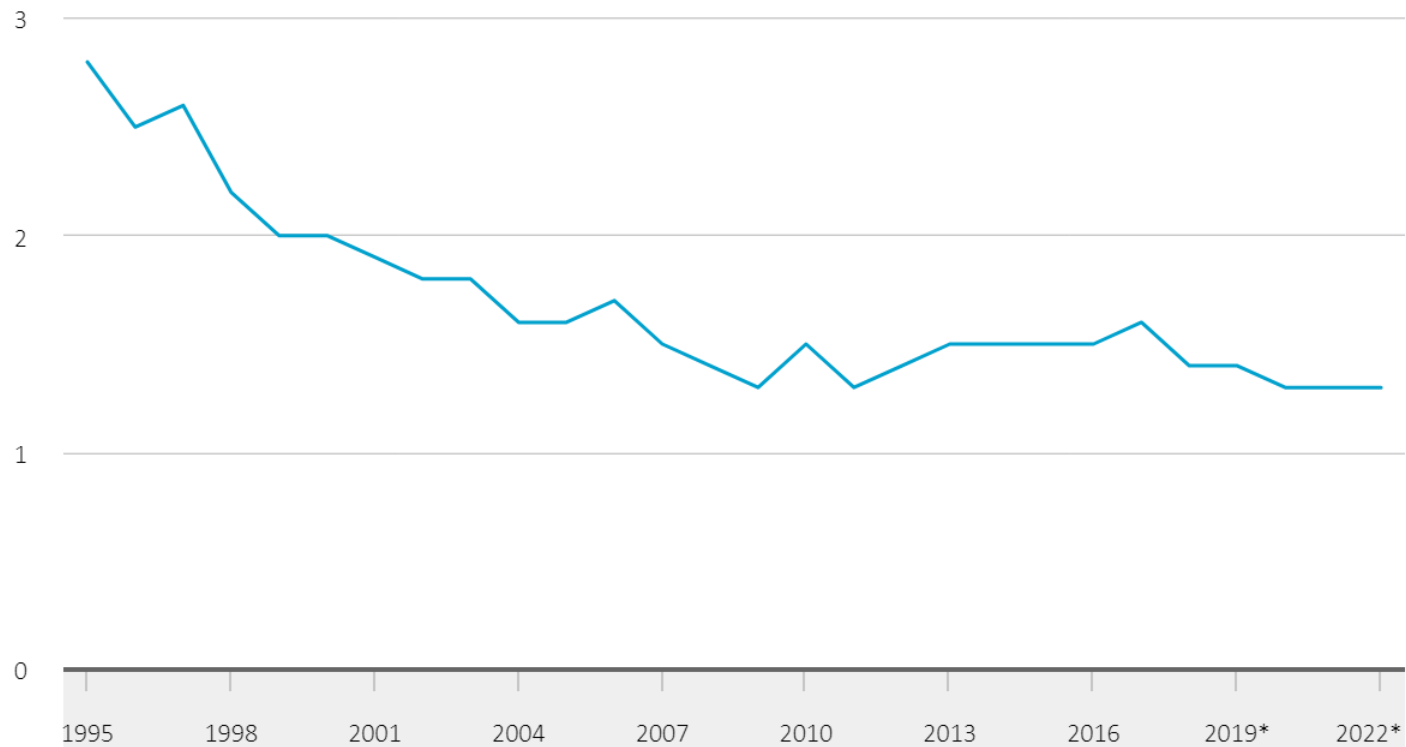
Macro economische ontwikkelingen 2022

Cor Pierik – Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

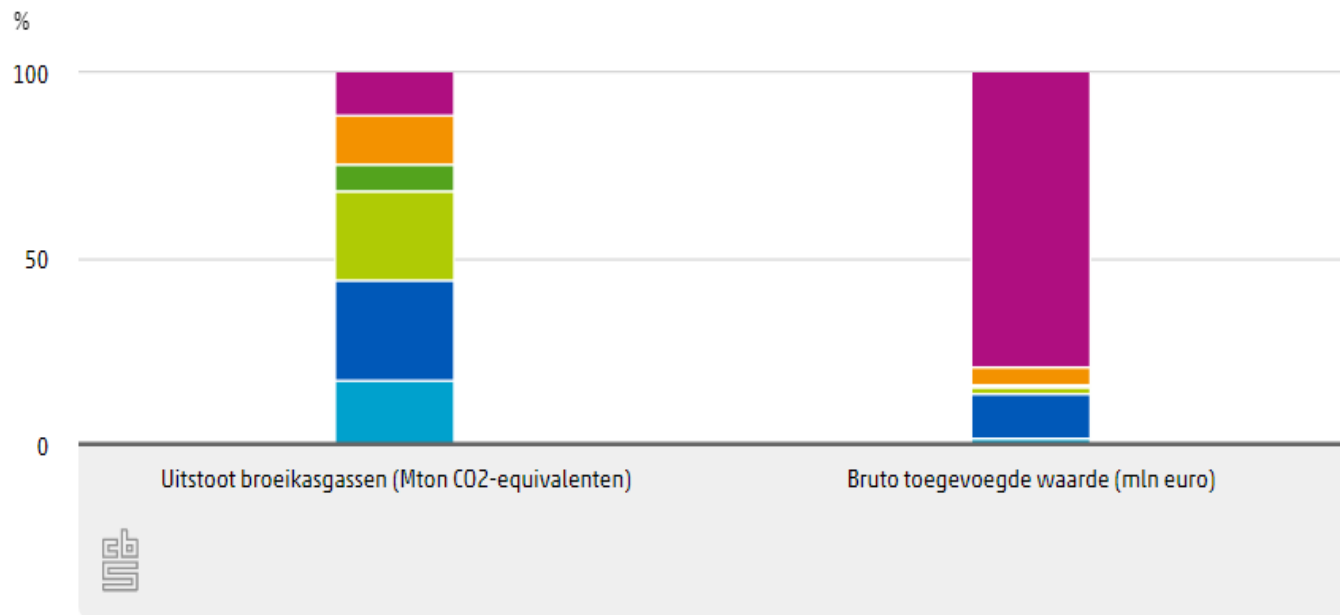

Aandeel landbouw in de economie

1995=100

Aandeel in de totale uitstoot van broeikasgassen en bruto toegevoegde waarde, 2021*

Landbouw, bosbouw en visserij

Energievoorziening

Vervoer en opslag

Industrie

Waterbedrijven en afvalbeheer

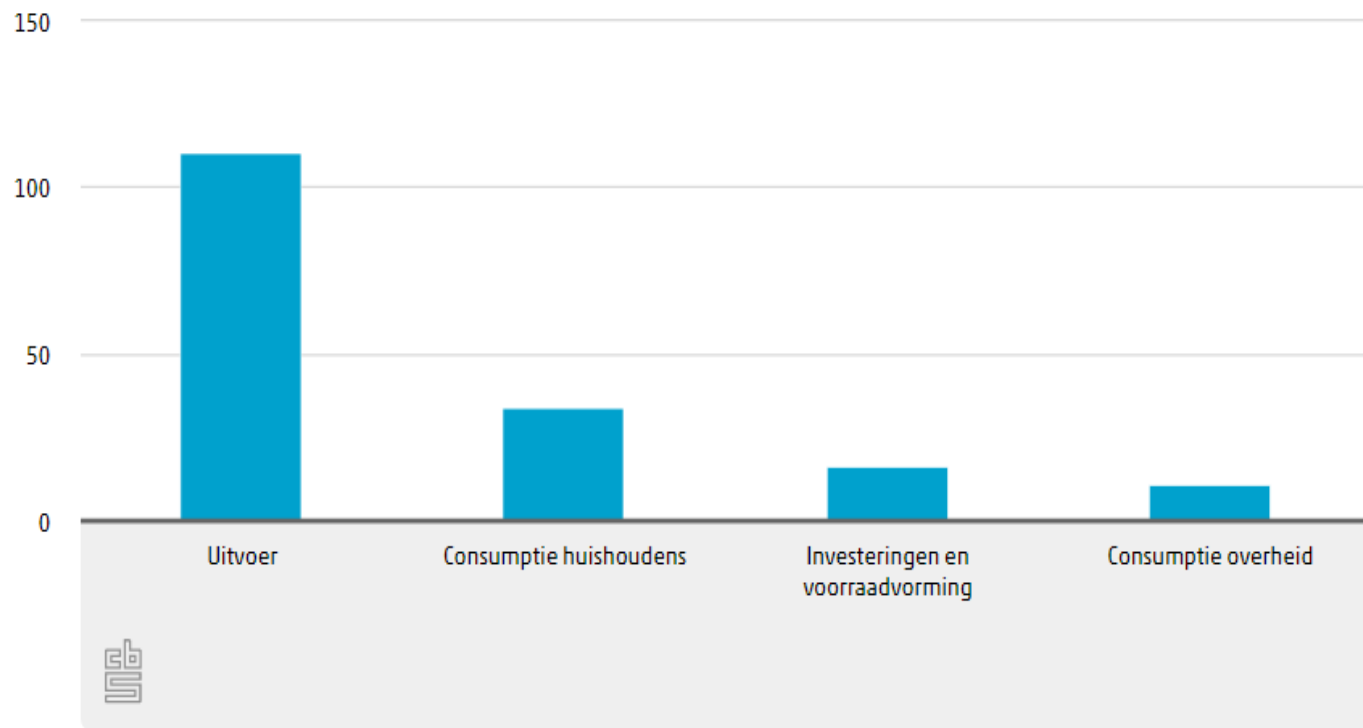
Dienstverlening en overige bedrijfstakken

* voorlopige cijfers

Uitstoot van broeikasgassen door Nederlandse bedrijven naar finale bestedingscategorie, 2021 *

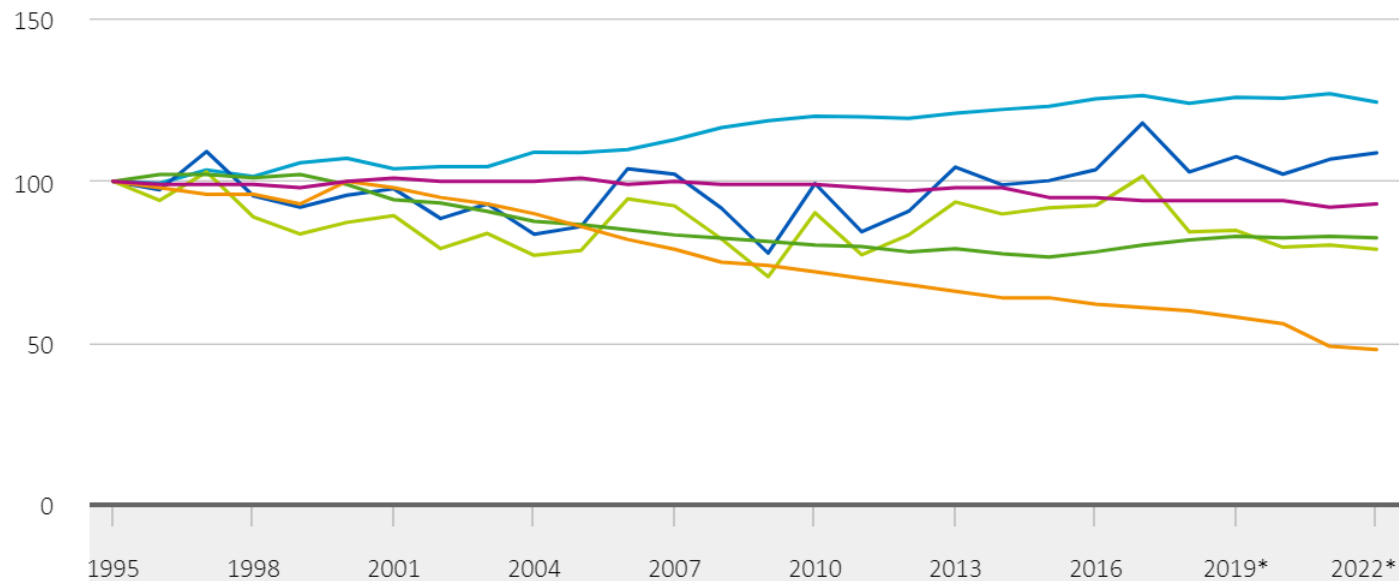
Mton CO₂-equivalenten

* voorlopige cijfers

Macro economische ontwikkelingen in de landbouw

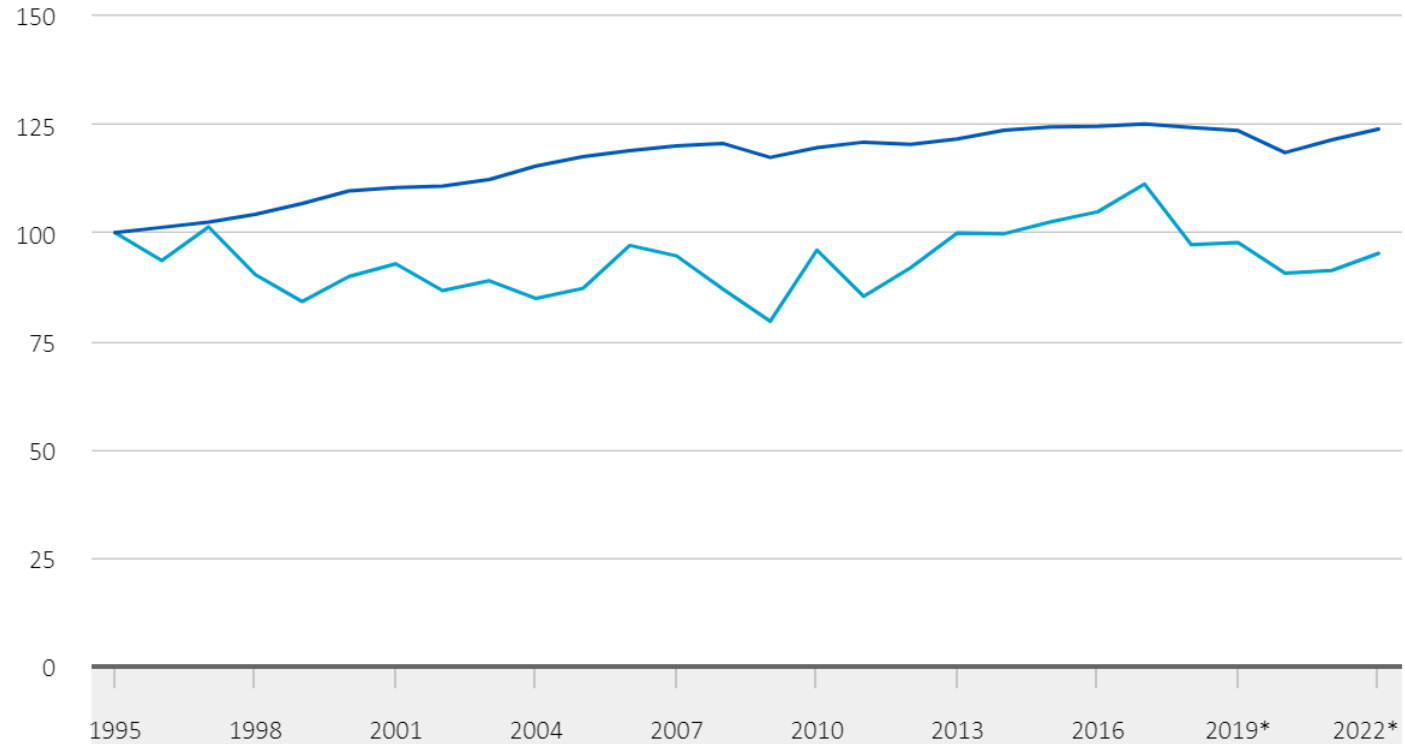
1995=100

- Productievolume
- Landbouwinkomsten
- Landbouwinkomsten per arbeidsjaar
- Arbeidsvolume
- Bedrijven
- Grond

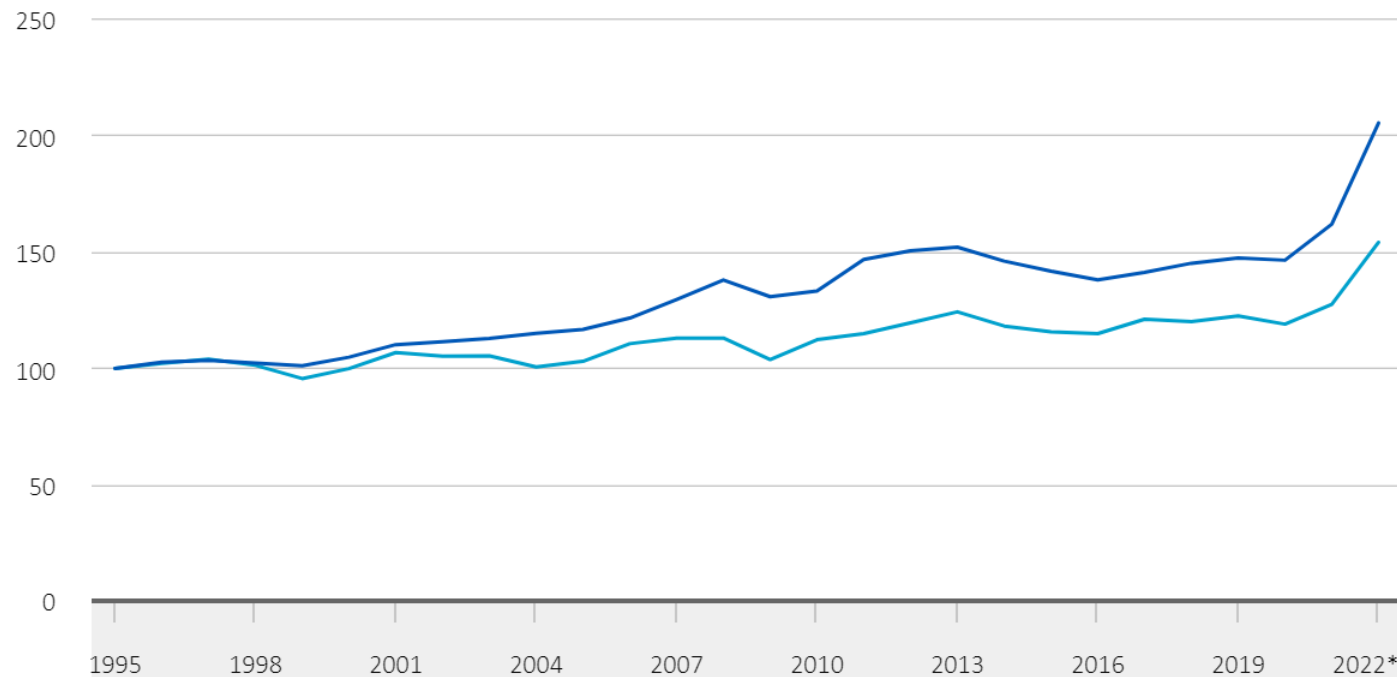
Bbp landbouw en bbp Nederland, per arbeidskracht

1995=100

Waarom blijven de landbouwininkomens achter?

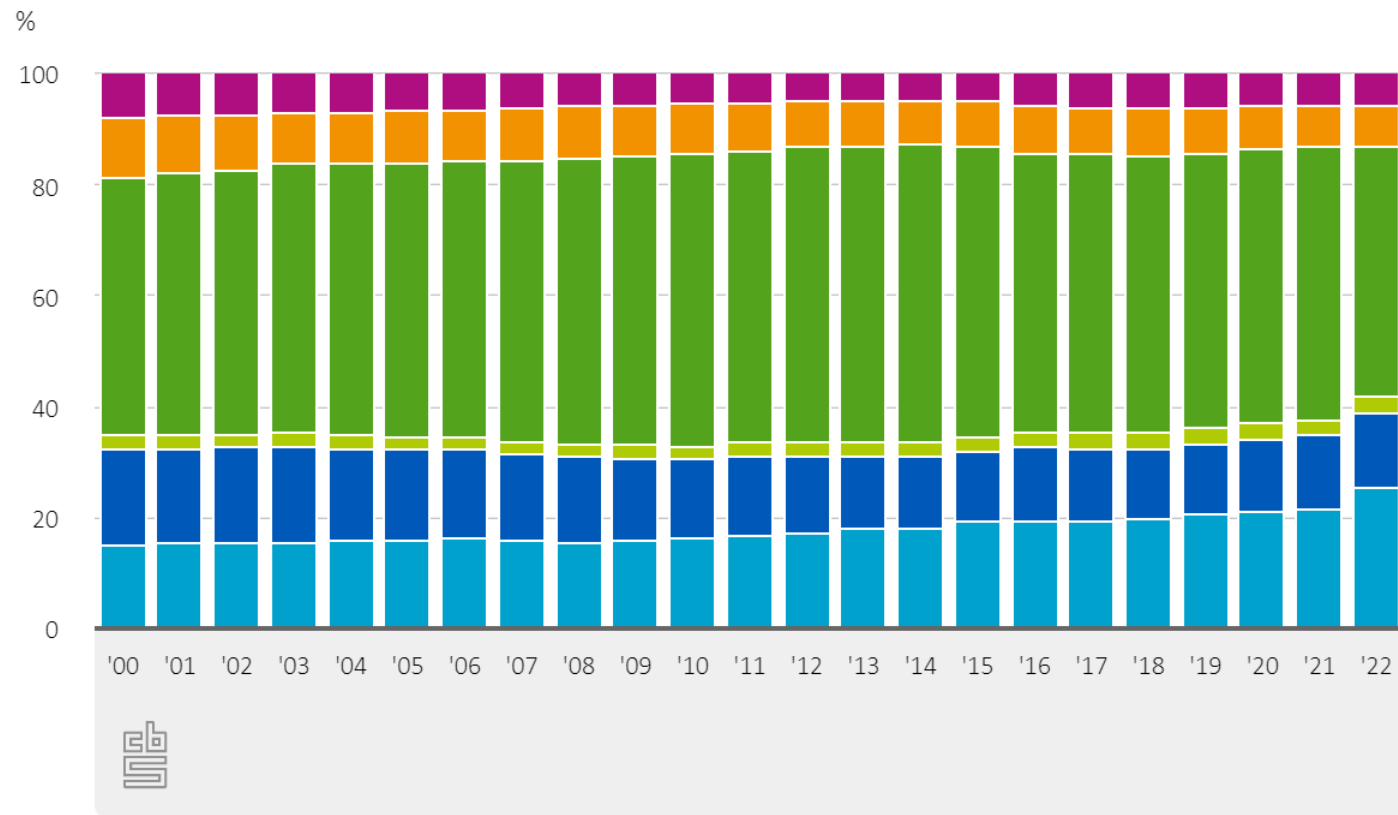
1995=100

Productie

Verbruik

Welke sectoren domineren in de landbouw?

akkerbouw

tuinbouw

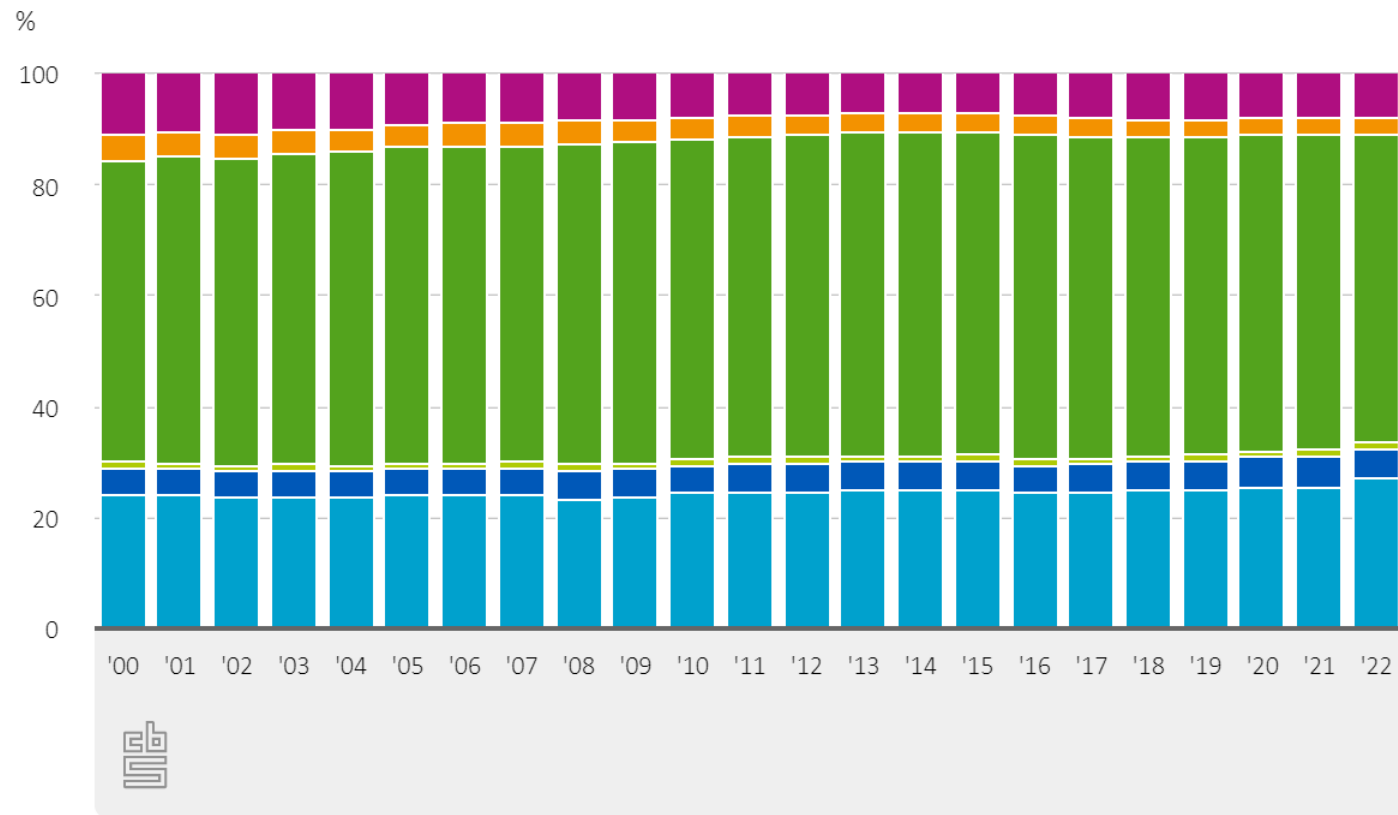
fruitteelt

graasdieren

hokdieren

combi-bedrijven

Welke sectoren hebben de meeste grond?

akkerbouw

tuinbouw

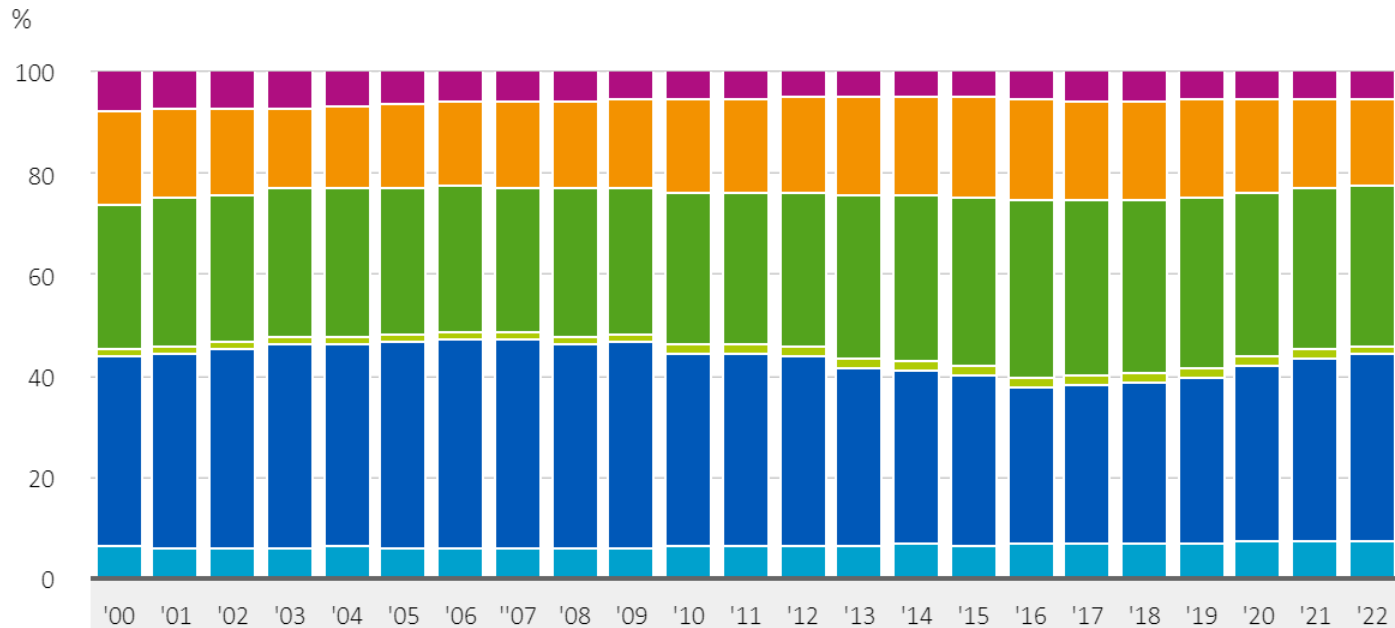
fruitteelt

graasdieren

hokdieren

combi-bedrijven

Welke sectoren hebben het hoogste gestandaardiseerde omzet?

akkerbouw

tuinbouw

fruitteelt

graasdieren

hokdieren

combi-bedrijven

Vragen

Roel Jongeneel

Harold van der Meulen

Cor Pierik

Programma vanaf 14.00 uur Sectorverdieping

Melkvee	Alfons Beldman, Pieter Willem Blokland en Jakob Jager
Akkerbouw	Mark Manshanden (en Bert Smit)
Varkenshouderij	Robert Hoste en Arjan Wisman
Pluimveehouderij	Peter van Horne en Arjan Wisman
Glastuinbouw	Peter Ravensbergen en Gerben Jukema
Opengrondstuinbouw	Coert Bregman, Ruud van der Meer en Peter Ravensbergen
Alle overige vragen:	Channah Durlacher – persvoorlichter 06 425 14 262. E-mail channah.durlacher@wur.nl